

Lunds universitet

Sociologiska institutionen

LUNDS UNIVERSITET

#metoo har förskjutit ansvaret och skammen

- en intervjustudie om hur kampanjen #metoo har påverkat inställningen till sexuella övergrepp

Författare: Emmi-Li Remaeus

Kandidatuppsats SOCK04, 15 hp

Internet

Vårterminen 18

Handledare: Margareta Nilsson-Lindström

Abstrakt

Författare: Emmi-Li Remaeus

Titel: #metoo har förskjutit ansvaret och skammen– en intervjustudie om hur kampanjen #metoo har påverkat inställningen till sexuella övergrepp

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp

Internet

Handledare: Margareta Nilsson-Lindström

Sociologiska institutionen, vårterminen 2018

Denna kvalitativa studie har haft som syfte att förstå hur den globala kampanjen #metoo har påverkat intervjupersonerna och deras inställning till sexuella övergrepp. Avsikten med #metoo har varit att uppmärksamma omfattningen av kvinnors utsatthet för sexuella övergrepp. Tidigare undersökningar och statistik visar på ett stort mörkertal när det kommer till offer för sexuella övergrepp och det är därför av vikt att belysa vilka centrala faktorer det beror på och var en förändring är möjlig. Undersökningens frågeställningar används för att generera kunskap om det finns ett före och efter #metoo. Det empiriska materialet har samlats in genom semistrukturerade intervjuer med 8 kvinnor. Undersökningens slutsatser har dragits genom att tillämpa en innehållsanalys som utgår från teorin symbolisk interaktionism. Resultatet visar att det finns ett före och efter #metoo när det kommer till intervjupersonernas inställning till sexuella övergrepp. Kvinnorna beskriver en ökad medvetenhet om vad ett sexuellt övergrepp faktiskt är, att det har skett en förskjutning av ansvar och skam från offer till förövare och att det offentliga delandet av egna och andras erfarenheter av sexuella övergrepp har skapat en gemenskap som har minskat känslan av att känna sig ensam som offer. Tidigare internaliserade normer och värderingar om skam och ansvar beskrivs av symbolisk interaktionism som ett resultat av socialiseringsprocesser som formar människans *jag*. #metoo har påverkat kvinnorna att ifrågasätta tidigare bestämda förhållningssätt som enligt symbolisk interaktionism är hur förändring skapas.

Nyckelord: #metoo, sexuella övergrepp, medvetenhet, ansvar, skam

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Avgränsningar.....	2
2. Begreppsdefinition och lagstiftning.....	3
2.1 Sexuella övergrepp.....	3
2.2 Förändringar av sexualbrottslagstiftningen år 2005 och 2013.....	3
2.3 Proposition om ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet år 2018.....	3
3. Bakgrund.....	3
3.1 #metoo-kampanjen internationellt.....	4
3.2 #metoo-kampanjen i Sverige.....	4
3.3 Brottförebyggande rådets (Brå) kriminalstatistik från de senaste 10 åren.....	5
3.4 Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2017.....	5
4. Tidigare forskning.....	5
4.1 Nationell forskning.....	5
4.2 Internationell forskning.....	6
5. Teori.....	6
5.1 Symbolisk interaktionism.....	7
5.1.1 Jagets utveckling och rollövertagande.....	7
5.1.2 Jag och mig.....	8
5.1.3 Signifikanta andra.....	8
5.1.4 Den generaliserande andre.....	8
5.1.5 Symboliskt motstånd.....	9
5.2 Spegeljaget.....	9
5.3 Skam.....	10
5.3.1 Värdighetsstrategier.....	10
6. Metod.....	11
6.1 Kvalitativ metod.....	11

6.2 Insamling av data.....	11
6.3 Urval.....	12
6.4 Svarsfrekvens.....	12
6.5 Intervjuernas genomförande.....	12
6.6 Etiska aspekter.....	13
6.7 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.....	14
6.8 Analysmetod.....	14
7. Resultat.....	15
7.1 Presentation av intervjupersonerna.....	15
7.2 Föreställningar och inställningen till sexuella övergrepp.....	15
7.2.1 Våldtäkt och avsaknad av samtycke.....	15
7.2.2 Offret som medaktör.....	16
7.2.3 Stereotypa könsbilder.....	17
7.3 #metoo:s påverkan.....	18
7.3.1 Ökad medvetenhet.....	18
7.3.2 Minskad skam och förflyttat ansvar.....	19
7.4 Problematik med #metoo.....	20
8. Analys.....	21
8.1 Ökad medvetenhet om sexuella övergrepps normalisering.....	21
8.2 Förskjutet ansvar och skam.....	22
8.3 Gemenskap.....	23
8.4 Vikten av fortsatta förändringar.....	24
9. Slutdiskussion.....	24
9. 1 Förslag till vidare studier.....	26
Litteraturlista.....	27
Bilaga.....	30

1. Inledning

Alltför många av oss har alltför länge inte vågat tala. Men nu är skammens tystnad bruten! Vi kommer att tala och fortsätta tala. Igen och igen och igen. Vi tänker inte ge oss förrän målet är nått. Det måste råda NOLLTOLERANS. Överallt och alltid.

- Upprop #allavi (2017)

Under hösten 2017 spred sig den virala kampanjen #metoo över världen. Det som började som en hashtag (#) för att internationellt uppmärksamma omfattningen av kvinnors utsatthet för sexuella övergrepp har fått stor uppmärksamhet i Sverige. Privatpersoner och arbetsbranscher skriver på upprop som vittnar om hur utbredd problemet med sexuella trakasserier, ofredande och övergrepp är i alla samhällets sfärer.

Undersökningar och statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att anmälda brott med sexuell karaktär har ökat under de senaste tio åren. Samtidigt anmälde endast 11 procent av de som utsattes för sexualbrott år 2016 händelsen (Brottsförebyggande rådet [Brå], 2018). Det talar för ett stort mörkertal och det är av stor vikt att belysa vilka centrala faktorer detta beror på och var en förändring är möjlig. År 2001 publicerade Brottsoffermyndigheten omfångsundersökningen ”Slagen dam - mäns våld mot kvinnor i det jämställda Sverige” vars resultat visade att omkring hälften av de tillfrågade kvinnorna hade utsatts för sexuellt våld eller sexuella trakasserier av en man efter sin 15-årsdag (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski 2001). Studien har blivit kritiserad som överdriven på grund av sin breda definition av våld. Mot bakgrund av alla vittnesmål under #metoo och statistik från Brå är det nu värt att ifrågasätta om resultatet från ”Slagen dam” verkligen var så överdrivet?

#metoo har synliggjort att det behöver investeras i arbete mot sexuella trakasserier och sexuellt våld. I april 2018, 6 månader efter #metoo:s början, föreslog regeringen därför att över 100 miljoner kronor ska tillföras förebyggande och kompetenshöjande arbete kopplat till #metoo och mäns våld mot kvinnor. Satsningarna i vårändringsbudgeten berör rättsväsendet, socialtjänsten, arbetslivet och skolan (Regeringskansliet 2018).

Avsikten med denna studie är att genom semistrukturerade intervjuer undersöka det samhällsklimat som just nu råder kring den virala spridningen av kampanjen #metoo. Min B-uppsats undersökte ett antal kvinnors förhållningssätt till risken att utsättas för sexualbrott och hur det påverkade deras känsla av trygghet i vardagen. Resultatet visade att kvinnor i undersökningen både direkt och indirekt förhöll sig till sin omgivning utifrån risken att

utsätts för någon sorts av sexuellt våld. De vittnade om att ansvar och skam ofta läggs på offret. Den här undersökningen är en vidare undersökning på temat kvinnor, sexuellt våld och övergrepp i en tid av samhällelig förändring. Förändring kräver förståelse och det är därför av stor betydelse att utifrån kvinnornas egna erfarenheter och beskrivningar klarlägga om och hur inställningen till sexuella övergrepp kan påverkas av kampanjer som #metoo. Vad har det skapat för förändringar för dessa kvinnor på individ – och samhällsnivå? Förhoppningen är att generera kunskap om det finns ett före och efter #metoo.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur kampanjen #metoo har påverkat kvinnorna och deras inställning till sexuella övergrepp.

För att besvara studiens syfte används tre frågeställningar:

1. Hur har #metoo förändrat kvinnors uppfattning av sexuella övergrepp?
2. Vilka specifika attityd- och normförändringar kring sexuella övergrepp kan identifieras?
3. På vilket sätt finns det eventuellt ett före och efter #metoo?

1.2 Avgränsningar

Kategorier som exempelvis klass, etnicitet och sexualitet kan tänkas påverka erfarenheter och utsattheten för sexuella övergrepp. Ovan nämnda kategorier är exempel på differentieringsgrunder för hierarkier kvinnor emellan och det är underförstått att kategorin ”kvinna” inte bör ses som homogen eller universell (de los Reyes, Diana & Irene, 2003:12). Trots en medvetenhet om att problematiken existerar finns inte tillräckligt utrymme för att inkludera en analys av olika kategorier av kvinnor, vilket möjligen skulle påverka resultatet.

Män utsätts också för sexuella övergrepp men fokus för undersökningen ligger på erfarenheter av individer som identifierar sig som kvinnor. Exkluderingen av mäns erfarenheter baseras på Brå:s trygghetsundersökning och kriminalstatistik som tydligt visar att kvinnors utsatthet för brott av sexuell karaktär är högre än mäns och #metoo:s fokus på kvinnors erfarenheter.

Avgränsningarna gör att uppsatsens resultat bör ses som en av många potentiella förklaringar av den sociala verkligheten (Bryman, 2008:637).

2. Begreppsdefinition och lagstiftning

Denna del beskriver användningen av begreppet sexuella övergrepp, nuvarande sexualbrottslagstiftning och vilka lagändringar som har föreslagits.

2.1 Sexuella övergrepp

Sexuella övergrepp är undersökningens samlingsnamn för olika typer av sexuella handlingar och beteenden som går emot någons vilja. De är i många fall straffbelagda och regleras då i 6 kap. om sexualbrott i Brottsbalken (1962:700) (Brb). I rubriceringen sexualbrott ingår bland annat våldtäkt, sexuellt utnyttjande och sexuellt ofredande. Även om undersökningen inte har som fokus att analysera kvinnornas inställning till sexuella övergrepp utifrån vad som enligt lag eller författning är straffbelagt förutsätter undersökningen att rätten och sociala normer påverkar varandra parallellt. Rättsregler kan fungera som upprätthållandet av normer och attityder och vice versa (Baier & Rejmer, 2005:7).

2.2 Förändring av sexualbrottslagstiftningen år 2005 och 2013

6 kap. Brb omarbetades år 2005 och 2013. Anledningen till omarbetningen år 2005 var att tydliggöra och utöka det rättsliga skyddet för att visa på vikten av människors fullständiga rätt till sexuell integritet, självständighet och personlig integritet. Brottet våldtäkt kom att inkludera utnyttjande av person i hjälplöst skick (berusning, sömn, medvetenlöshet osv) utan tillstånd och år 2013 skärptes bestämmelsen om våldtäkt till att omfatta fall där offret reagerat med passivitet (Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK] u.å)

2.3 Proposition om ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet år 2018

I en proposition överlämnad av regeringen till riksdagen den 15 mars 2018 föreslås en ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet. Propositionens huvudsakliga innehåll är ännu ett tydliggörande av varje människas ovillkorliga rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande. Konsekvensen av lagändringen blir att gränsen för straffbar gärning går vid om medverkan i sexuell aktivitet bygger på frivillighet eller inte. Våld, hot eller utnyttjande av offrets särskilt utsatta position anses då inte längre som ett krav för bedömning av exempelvis våldtäkt. Lagändringen föreslås träda i kraft 1 juli 2018 (Regeringskansliet 2018).

3. Bakgrund

Följande del beskriver relevant internationell och nationell information om bakgrunden till #metoo. Brå:s nationella trygghetsundersökning (NTU) från 2017 och kriminalstatistik från de senaste 10 åren redovisas för att visa på kvinnors utsatthet för sexuella övergrepp och hur offer har bemött sexuella övergrepp de senaste åren.

3.1 #metoo-kampanjen internationellt

Me Too-rörelsen grundades ursprungligen år 2006 av aktivisten Tarana Burke för organisationen JustBeInc. Fokus och mål har varit att stärka speciellt unga färgade kvinnor från svåra förhållanden och skapa en känsla av gemenskap (JustbeInc 2013).

Den 15 oktober 2017 uppmanade den amerikanska skådespelerskan Alyssa Milano alla som blivit utsatta för sexuella övergrepp att skriva 'me too' som svar på hennes inlägg på den sociala nätverkstjänsten 'Twitter'. Det var en reaktion på anklagelserna om våldtäkt och sexuella trakasserier mot den amerikanska filmproducenten Harvey Weinstein. Tanken bakom var att få en uppfattning om hur stort problemet är och att flytta fokus från förövaren till offren för sexuella övergrepp. En dag senare hade orden, som nu omvandlats till #metoo, spridit sig internationellt och enligt Twitter hade orden 'twittrats' närmare en miljon gånger på 48 timmar (Columbia Broadcasting System [CBS], 2017). Enligt den svenska digitala plattformen för omvärldsbevakning, Retriever, fanns det efter en månad mer än tre miljoner skrivna inlägg att läsa på Twitter och nästan 20 miljarder olika interaktioner såsom delningar, gilla-markeringar och kommentarer hade gjorts (Retriever 2017).

3.2 #metoo i Sverige

I Sverige skrev både privatpersoner och arbetsbranscher på upprop som vittnade om sexuella övergrepp. Efter en månad hade närmare 84 000 inlägg och nästan 196 miljoner interaktioner om #metoo gjorts i Sverige. Det placerade Sverige på sjätte plats över länder som var mest frekventa användare av #metoo (Retriever 2017). Tack vare vittnesmålen om sexuellt våld och trakasserier på arbetsplatser och i övriga samhället träffade dåvarande jämställdhetsministern Åsa Regner den 11 december 2017 några av de svenska #metoo-uppropen. Mötet handlade om att lyfta strukturella jämställdhetsproblem och förslag för regeringens vidare arbete. Regner menar att det är tack vare de olika branschernas vittnesmål som fokus har flyttats från kvinnors utseende och beteende till mäns ansvar. Sverige har en feministisk regering och arbetet mot sexuellt våld och trakasserier är högprioriterat. Med hjälp

av Jämställdhetsmyndigheten som startade sin verksamhet i januari hoppas dåvarande jämställdhetsministern att systematiskt kunna uppnå en samhällelig förändring (Regeringskansliet 2017).

3.3 Brottsförebyggande rådets (Brå) kriminalstatistik från de 10 senaste åren

Brå är ansvarig för Sveriges officiella kriminalstatistik, som visar på brott som anmälts och därefter handlagts av myndigheter. Anmällda brott de senaste 10 åren presenteras utifrån alla händelser som har anmälts som brott mellan år 2008 - 2017.

Anmälningar mot våldtäkt har under tioårsperioden ökat med 35 procent. I 92 procent av fallen vid våldtäkt var offret en kvinna eller flicka. Ett ökat antal anmällda våldtäkter kan i viss mån ha att göra med den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft år 2013 (se kap 2, 2.1). Anmälningar mot brott om sexuellt ofredande ökade med 52 procent och i 90 procent av fallen var offret en kvinna eller flicka (Brå 2018).

3.4 Nationella trygghetsundersökningen (NTU) år 2017

NTU är Brå:s årliga kartläggning om föregående års utsatthet för brott, trygghet och förtroende. Utsatta för sexualbrott har ökat från 1,7 procent år 2015 till 2,4 procent år 2016. Endast 11 procent av de som utsattes för sexualbrott anmälde händelsen även om siffran ökat från föregående år. Kvinnor är oftare utsatta för sexualbrott än män (Brå 2017).

4. Tidigare forskning

Här redovisas relevant nationell och internationell forskning på området.

4.1 Nationell forskning

”Slagen dam” är en omfångsundersökning från 2001 publicerad av Brottsoffermyndigheten. Den visade att 34 procent av undersökningens 7 000 kvinnor hade utsatts för sexuellt våld och 56 procent för sexuella trakasserier av en man efter sin 15-årsdag. Resultat visade att det inte fanns några frizoner för kvinnor och att det sexuella våldet är systematiskt och konsekvent (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski 2001). En av författarna bakom rapporten, Eva Lundgren, var förvånad över hur lite som gjordes efter rapportens publicering, med tanke på innehållets allvar. Studiens resultat har fått utstå mycket kritik för att vara överdrivet. Gabriella Nilsson skriver i en publikation för Nätverket Kulturforskning i Uppsala att vissa kritiker menar att problematiken ligger i undersökningens breda definition av våld,

innefattande psykiskt och ”lindrigt” våld, vilket då likställer allt våld mot kvinnor som kvinnoförtryck (Nilsson 2005).

Ninni Karlssons avhandling ”Avslöjandets tid: kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp” som publicerades år 2009 uppmärksammade hur offentligt motstånd mot sexuella övergrepp i medier, protester och kampanjer möjliggjorde flickor och kvinnors avslöjande av sexuella övergrepp. När ett ämne blir legitimt att prata om och andra ser allvaret i det skapas ett utrymme för förändring (Karlsson 2009).

NCK:s antologi ”Sju perspektiv på våldtäkt” från 2010 redogör för synen på våldtäkt i Sverige 1950 – 2000. På 1960-talet ifrågasattes bilden av kvinnlig sexualitet som existerande för mannens tillfredsställelse och den nya sexologin ansåg kvinnor och män vara jämlikar. Det ledde dock till ett rättsligt försvårande för kvinnor att bevisa sin oskuld i den sexuella handlingen. Med 1900-talets ökade differentiering av sexualbrott mot kvinnor blev brottets kategorisering beroende av kvinnans beteende. Kvinnans sexuella erfarenheter och motstånd till händelsen blev avgörande. För en fällande dom krävs i praktiken klar teknisk bevisning vilket gör en våldtäkt utan våld nästintill omöjlig att bevisa. Antologin sätter stora förhoppningar till att krav på samtycke ska skrivas in i lagen (Bergenheim 2010).

4.2 Internationell forskning

I studien ”The Effect of Participant Sex, Victim Dress, and Traditional Attitudes on Casual Judgements for Marital Rape Victims” från år 2005 drar Mark A. Whatley slutsatsen att våldtäktsoffer tillskrivs olika ansvar beroende av klädsel. Ett utmanande klätt offer ges mer ansvar respektive ett offer som är mindre utmanande klädd. Han kom även fram till att män är mer benägna att lägga ansvaret på våldtäktsoffret än kvinnor (Whatley 2005).

Sarah Ben-David och Ofra Schneider kom i en undersökning av 150 israeliska studenter från år 2005 bland annat fram till att ju närmare relation offer och förövare har, ju mindre sågs en situation som en våldtäkt. Kvinnorna var mindre benägna att minimera situationens allvarlighetsgrad än männen (Ben-David & Schneider 2005).

Heather Hlavka, professor vid Marquette Universitet i USA, har år 2014 publicerat forskning om tonåringars normaliserande av sexuellt våld utifrån ett heteronormativt perspektiv. I ”Normalizing Sexual Violence” visade juridiska intervjuer hur flickor pratade om sexualitet som att sex är något som pojkar och män ”gör” och i fall av sexuellt våld anses det ha att göra med missförstånd eller att de inte tydligt nog sagt ”nej” (Hlavka 2014).

5. Teori

Under detta avsnitt följer en beskrivning av teorin om symbolisk interaktionism och uppkomsten av skam som en primär social känsla i relation till den speglingsprocess som kallas spegel-jaget. Teorierna används för att skapa förståelse för hur resultatet kan förstås i analysen.

5.1 Symbolisk interaktionism

Termen symbolisk interaktionism myntades av Herbert Blumer (1900-1987) i boken *Man and society* år 1937. Det är ett teoretiskt perspektiv som används för att analysera och skapa förståelse om den sociala verkligheten (Trost & Levin, 2010:9-11). Tillsammans med George Herbert Mead (1863-1931) och Charles Horton Cooley (1864-1929) utgör Blumer en av den symboliska interaktionismens viktigaste grundare (Ibid:29). Teorin tillhör den sociologiska analysinriktningen som kallas interaktionsteorier. Interaktionsteoriernas fokus ligger på att visa hur det sociala livet består av otaliga explicita och implicita betydelser och normer. Det är i det sociala beteendet som otaliga skikt av normer, värderingar och meningar kan hittas. Grunden är att samhällslivet äger rum i det ouppmärksammade dagliga sättet att umgås människor emellan (Andersen & Kaspersen, 2003:232). Teorins grundteser kan med hjälp av Blumer sammanfattas i tre premisser: 1. Människor handlar eller agerar mot objekt utifrån vilken mening dessa objekt har för dem, 2. ett objekts mening härstammar från eller uppkommer i den sociala interaktionen och 3. meningen används och modifieras genom en tolkningsprocess (Trost & Levin, 2010:135-136).

På grund av människans sociala liv och hans specifika mänskliga intelligens rymmer det mänskliga handlandet en del oförutsägbarhet. Denna oförutsägbarhet innebär att människans anpassning till omvärlden kan integreras i en tolkningsprocess som har stor betydelse för medvetandet. Enskilda individers beteendemönster är inte låsta och konsekvensen av dess integrering i tolkningsprocesser skapar nya insikter. Oförutsägbarheten och tanken om att samtal och möte mellan människor kan skapa en universell gemenskap gör att konstruktiv utveckling och en ljusare framtid ses som möjlig (Månson, 2015:152).

5.1.1 Jagets utveckling och rollövertagande

Mead grundade teorin om jagets utveckling och det medvetna jaget som genom en socialiseringsprocess från början sätter individerna i ett sorts motsatsförhållande. Det börjar redan som barn där den kognitiva förmågan växer fram i relationerna till andra. Flickans

könsidentitet identifieras i relation till en pappa och i förhållande till en mamma. I takt med denna utveckling och förmåga skapas barnets identitet när hen till slut kan se sig själv som skild från världen omkring och därmed uppfatta sig som en del i den. Genom social utveckling sätts grunden för det som har kommit att kallas rollövertagande. Rollövertagandet ses som ursprunget till att objektet blir meningsbärande, alltså blir bundna till så kallade symboler. I människans reflekterande intelligens är mening något som har ett socialt ursprung (Månson, 2015:155-158). Processen om jagkänslan och rollövertagandet innefattar tre stadier i individens utveckling: 1. Förberedande stadiet, 2. Lekstadiet, och 3. Spelstadiet.

I det förberedande stadiet bildas jaguppfattningen utifrån andras syn. Det gör att individen efterhand börjar skapa förmågan att i interaktion med andra granska det egna beteendet. I lekstadiet lär sig individen att knyta känslor och språk till specifika roller. En uppfattning om vilka lekar som är lämpliga uppfattas genom interaktion med andra och utifrån deras reaktioner. Spelstadiet är där rollerna mellan varandra lärs och reglerna för spelet blir påtagliga och individens reflexiva karaktär utvecklas. Den reflexiva karaktären utläses genom en syn på sig själv som de egna handlingarnas objekt utifrån hur andra reagerar på dessa handlingar (Bauman & May, 2003:37-39). När barnet till slut har internaliserat normer, värderingar, traditioner och föreställningar utifrån den gemenskap hen ingår i har det fullständiga jaget börjat ta form. Till slut framkallar ett visst beteende samma reaktion hos alla samhällets medlemmar. Mead kallar detta för sociala institutioner. I slutändan kommer barnet att ha internaliserat omgivningens symboler och dess inre själv kommer därmed att vara en återspeglning av yttre sociala institutioner (Lindblom & Stier, 2011:54-55).

5.1.2 Jag och mig

I boken "Mind, self and society" redogörs för hur Mead skiljer mellan *jaget* och *miget*. Miget ses som objektivt och är synonymt med socialt förutbestämda förhållningssätt som genom interaktion med andra och omgivningen tar sig uttryck som vanor. Jaget är subjektivt, kreativt handlande och i viss mån oförutsägbart (Mead, 1934).

5.1.3 Signifikanta andra

Människan ses inte som social från början. Hens sociala utveckling ökar gradvis genom inlärnings- och socialisationsprocesserna. I olika stadier av dessa processer finns det ett antal personer som kallas *signifikanta andra*. Vad som särskiljer signifikanta andra är deras närvaro och betydelse för barnet och hens uppbyggnad av jaget och hur en lär sig att se på saker och ting. Från början är signifikanta andra vanligtvis exempelvis familjemedlemmar men genom

hela livet omger sig människan av människor som hen bryr sig om och lyssnar på vilka symboliserar signifikanta andra (Trost & Levin, 2010:66).

5.1.4 Den generaliserande andre

Den generaliserande andre är en del i rollövertagandet. Det handlar om den basala förmågan att med förståndet kunna förstå hur andra människor kommer att motta individens beteende. Att kunna förstå hur en grupp eller kollektivs reaktion kan tänkas bli kallar Mead för att överta "den generaliserande andres roll". Socialisationsprocessens rollövertagande är det grundläggande lärandet till att kunna överta den generaliserande andres roll. Den generaliserande andres roll jämförs med samhällets omfattande normer och värderingar (Andersen & Kaspersen, 2003:155-156).

5.1.5 Symboliskt motstånd

Att barnet tillslut har skapat en identitet som internaliserat etablerade normer, värderingar och traditioner betyder inte att hen är utom förändringspotential. Förändring skapas av vad Mead kallar ett symboliskt motstånd och det sker i mötet med människor och ting. Det liknar det motstånd som barnet känner innan hen har integrerats i den sociala världen men kan anses vara lite trögare processer. Ett symboliskt motstånd fordrar en förflyttning från handlingars vanemässiga flöde till en mer medveten handlingskontroll. En förändringsprocess kan göra att delar av en människas identitet börjar vackla. Det är genom att uppmärksamma de gester som de egna handlingstendenserna framkallar som människans kan planera och anpassa kommande handlingar utifrån andras reaktioner. Ett motstånd framkallar reflektion om specifika handlingar eller beteenden. När individen uppmärksammar att hen inte längre identifierar sig med en situations internaliserade normer utvidgas den generaliserande andre och skapar i sin tur en ny generaliserande andre med andra värderingar och normer. Detta medför att individen börjar ifrågasätta sin gamla identitet och därmed självets förutbestämda förhållningssätt. Tillgången till dessa nya perspektiv sker genom mötesplatser där människan konfronteras med dess egna uppfattningar och därmed utvecklar en kritisk reflektion om sig själv och världen omkring. När majoriteten av människor förändrar sin generaliserande andra kan en ny gemensam mening skapas (Lindblom & Stier, 2011:63-69).

5.2 Spegeljaget

Spegeljaget är ett begrepp som myntades av Charles H Cooley. Begreppet används för att analysera utvecklingen av individen till en social varelse. Metaforen spegel som används av Cooley tillämpas som metafor för att andra ses som en spegel för individen själv. I likhet med

Meads teori om rollövertagning omfattas den sociala speglingsprocessen av tre steg (Scheff, 2000:88): 1. Föreställningen om hur individen uppfattas av andra, 2. föreställningen om hur andra bedömer individen och 3. föreställningen om någon storts självkänsla som förödmjukelse eller stolthet (Cooley, 1922:184). Det är genom andra personers bedömning och uppfattning som individen ser sig själv och skapar sin självbild. Den självkänsla som Cooley fokuserar på och anser vara de viktigaste är stolthet och skam (Scheff, 2000:88).

5.3 Skam

Cooley menar att det som Mead benämner som rollövertagning ger upphov till känslor av stolthet eller skam. Det är sociala känslor som uppkommer genom speglingsprocessen; andras reflektioner av individen. Det blir tydligt att känslorna är sociala eftersom att de påverkas av hur en individ föreställer sig att andra ser hen. Föreställningen om andras bedömningar av individen är något som både uppfattas och delas av individen själv. Agerandet mellan människor är flytande beroende av rum och tid (Cooley, 1922:184-185).

Enligt symbolisk interaktionism skapas och återskapas processer genom olika definitioner av definitionen. Människan blir något utifrån vad hen gör och detta är ständigt föränderligt. Utifrån det perspektivet bör varken offer eller förövare av övergrepp egenskapsförklaras utan istället ses utifrån sitt handlande. Därmed kan alla ses vara potentiella förövare eller offer. Trost och Levin (2010) lyfter i sin bok fram Eva Axelsen (1940-) som är en norsk psykolog och forskare inom klinisk psykologi. Hon menar att snäva bilder av offer och förövare gör att om en förövare inte enbart är det monster som föreställningsvärlden har skapat ogiltigförklaras övergreppet.

Just skamkänslor handlar i många fall om tabun. Enligt den norska författaren och docenten inom psykologi Halldis Leira (1945-2009) skapar det ett osynliggörande och ogiltigförklarande. Tabun existerar emot handlingar men även emot att tala om dessa handlingar. När ett förbud bryts emot skapas ett socialt förakt som i sin tur leder till skamkänslor. På grund av ett starkt tabu förskjuts ansvaret på den enskilda individen som får bära skammen. När det handlar om offer och förövare är det offret som känner sig exempelvis smutsig och inte förövaren, eftersom förövaren är den som definierat situationen.

5.3.1 Världighetsstrategier

När ett övergrepp uppdragas ses offrets situation som ett undantag vilket stöter ut hen från gemenskapen och tabubeläggningen reproduceras återigen. Offret försöker genom processer

skapa mening i situationen genom olika värdighetsstrategier. Ett sätt som är vanligt är att påta sig ansvaret. Genom att ansvaret läggs på offret själv kan förövarens intrång och hens definition av sig själv osynliggöras. Ett annat sätt är att inte berätta för någon och därmed försöka glömma händelsen. Alternativet är att berätta och att kanske inte blir trodd vilket ger upphov till känslor av skam. För att skapa en gynnsam värdighet krävs istället en giltighetförklaring där offret förskjuter ansvaret till förövaren. Först krävs att övergreppet ses och uttalas för att det ska kunna förstås. Det är förövarens relation till offret som har gjort henne till offer, inte tvärtom (Troost & Levin, 2010:216-222). Sociologen Helen Lynd (1896-1982) menar att skam kan ses som en känsla som kan förstärka relationer. Enligt Lynd finns det genom kommunikation en chans att skapa en känsla av samhörighet med andra som delar en känsla av skam. Uttalad skam har möjlighet att sammanföra både samhällen och relationer medan outtalad skam kan vara den slutgiltiga faktorn som får ovanstående att falla isär (Scheff, 2000:98).

6. Metod

Under denna del presenteras motivet bakom valet av forskningsstrategi, det praktiska tillvägagångssättet av insamling av data, urvalet, etiska aspekter och metodens validitet, reabilitet, generaliserbarhet och analysmetod. Redogörelser för metodologiska begränsningar sker löpande i texten.

6.1 Kvalitativ metod

För att skapa förståelse för hur #metoo har påverkat kvinnornas inställning till sexuella övergrep har insamling och analys av data gjorts enligt den kvalitativa metodstrategin med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Det som är centralt för undersökningen är den kvalitativa forskningens kunskapsteoretiska och ontologiska ståndpunkt. Fokus ligger på kvinnornas förståelse och tolkning av sin position i relation till sexuella övergrepp. Det konstruktionistiska perspektivet går ut på att sociala egenskaper ses som ett resultat av interaktion mellan de som är en del av den givna konstruktionen (Bryman, 2008:341). Syftet är att ta in och skapa insikt i vad kvinnorna själva förmedlar.

6.2 Insamling av data

Undersökningens empiriska data består av kunskap hämtad från 8 semistrukturerade intervjuer. Genom individuella intervjuer fångas de enskilda kvinnornas upplevelser och känslor upp som sedan tillsammans kan analyseras som kunskap om sociala förhållanden.

Intervjuer är ett effektivt sätt att få information om individers delaktighet i en social miljö och vilka förhållanden som råder i den miljön (Ahrne & Svensson, 2011:36). En kvalitativ forskningsintervju producerar kunskap genom den sociala interaktionen mellan intervjuare och intervjuperson (Kvale & Brinkman, 2009:98). En semistrukturerad intervjuguide ger intervjupersonen relativt stor självständighet att formulera svaren individuellt. Även forskaren ges flexibilitet att lägga till frågor utanför intervjuguiden och att i viss mån ändra frågornas ordning (Bryman, 2008:415).

Den sociala interaktionen som sker under intervjuer ställer specifika krav på intervjuaren. Mellan intervjuare och intervjuperson råder en asymmetrisk maktrelation vilket kan ge upphov till etiska problem (se kap 6, 6.2.5) (Kvale & Brinkmann, 2009:92).

6.3 Urval

En förfrågan om att delta i undersökningen skickades ut i en offentlig Facebookgrupp som uteslutande består av kvinnor. Förfrågan specificerade syftet med uppsatsen och hur intervjuerna kom att iscensättas; på plats i Stockholm eller via röst- och videosamtal för respondenter som är bosatta på annan ort. Utifrån de intresseanmälningar som kom in gjordes ett målinriktat urval som tidsmässigt lämpar sig för studiens storlek. Ett målinriktat urval gjordes genom att strategiskt välja ut deltagare som passar forskningens frågor och syfte (Bryman, 2008:392). För att undvika en homogen grupp av kvinnor valdes de respondenter som visat intresse ut med tanken om att kvinnornas egenskaper och sociala bakgrunder som ålder, sysselsättning, civilstånd och familjestatus inte skulle likna varandras för mycket.

En begränsning i studiens urval utgörs av att alla kvinnorna har svenskt ursprung och att alla identifierar sig med #metoo. Trots undersökningens avgränsning (se kap 1, 1.2) hade olika kategorier av kvinnor ökat resultatets tillförlitlighet. Det hade också varit intressant att få med en intervjuperson vars uppfattning om #metoo var negativ vilket skulle kunna ge en ny dimension till resultatets analys. Kvinnorna som urvalet består av har aktivt valt att delta i undersökningen och kan ses som medvetna och i viss mån pålästa om undersökningens ämne. Urvalet kan därmed inte ses som representativt för alla kvinnor men avsikten är att undersöka just de här kvinnornas upplevelser, erfarenheter och åsikter gällande #metoo.

6.4 Svarsfrekvens

10 stycken intresseanmälningar kom in genom den förfrågan som skickades ut. Utav 10 valdes 8 stycken ut för att delta i undersökningen. Två kvinnor valdes bort på grund av tidsbrist och valet baserades på att deras egenskaper var de som mest liknade andra i urvalet.

6.5 Intervjuernas genomförande

Efter urvalet upprättades kontakten med intervjupersonerna först via chattfunktionen på Facebook. Sex av intervjuerna kom att genomföras i fysiskt möte med respondenten och resterande två intervjuer gjordes med hjälp av röst- och videosamtalstjänsten på Facebook. De intervjuer som gjordes genom fysiskt möte gjordes alla på Stockholms stadsbibliotek under en tidsperiod på fem dagar. Valet att göra resterande intervjuer över röst- och videosamtal handlade om ett geografiskt avstånd mellan forskare och intervjupersonerna. Intervjuerna online är en synkron kommunikation som sker via webbkamera och mikrofon. Med dagens teknologi kan intervjuer online liknas vid en personlig intervju som sker ansikte mot ansikte eftersom intervjuaren och intervjupersonen med hjälp av webbkameran kan se varandra (Bryman, 2008:598). Intervjuerna varade mellan 45 - 60 minuter och spelades in med hjälp av en mobiltelefon.

Inför intervjuerna specificerades generella ämnen vilket ledde till skapandet av en intervjuguide som är tematiskt formulerad (se bifogad bilaga). Varje intervju började med en orientering där syfte och val av ämne kort presenterades (Kvale & Brinkmann, 2009:144). Därefter togs de etiska aspekterna om informerat samtycke och konfidentialitetskravet upp för att intervjupersonen återigen skulle få bekräftat att medverkandet är helt frivilligt, att full anonymitet garanteras samt samtycke till att intervjuerna bandas och information om hur intervjuerna är tänkta att användas. En sammanställning av intervjun skickades till intervjupersonen för att undvika missförstånd (Ibid:145). Intervjupersonen tackades för sitt deltagande, informerades om hur undersökningen kommer att arbetas vidare med samt förfrågan om samtycke till kontakt för eventuella följdfrågor (Ahrne & Svensson, 2011:47).

6.6 Etiska aspekter

När ett forskningsprojekt genomförs är det viktigt att ta hänsyn till etiska aspekter. Vid en intervjuundersökning ställs det krav på informerat samtycke, konfidentialitet, eventuella konsekvenser och forskarens roll (Kvale & Brinkmann, 2009:84). Forskarens integritet är särskilt betydelsefull eftersom det är genom hen som kunskapen uppnås. Forskarens kunskap och hederlighet är därmed avgörande för etiska aspekter av resultatet (Ibid:90-91).

Vid första kontakten informerades intervjupersonerna om undersökningens allmänna syfte och upplägg. Deras privata integritet har med hänvisning till den nya dataskyddslagen General Data Protection Regulation (GDPR) skyddats genom att inga namn eller specifika egenskaper nämns i undersökningen. Även fast samtycke har givits och eventuella konsekvenser av att delta bör ses som relativt små på grund av undersökningens nivå är det viktigt att skydda intervjupersonerna från att kunna identifieras. I två av intervjuerna sa intervjupersonerna att de hade öppnat sig mer än de hade tänkt. Båda kände sig dock bekväma med att materialet användes i undersökningen. Samtliga intervjupersoner har fått en sammanställning av intervjun skickad till sig och därmed chans att ge kommentarer och sitt godkännande.

För att visa på att undersökningen inte har påverkats av mig som forskare finns en tydlig redogörelse av forskningens process. Min roll som åhörare minimerar eventuell subjektivitet i egenskap av mig som kvinna och att valet av ämne dels har gjorts utifrån en tidigare studie som jag har författat.

6.7 Validitet, reabilitet och generalisering

Resultatet från 8 intervjuer kan inte ses som representativa för alla andra fall men det är inte målet för kvalitativ forskning. För att öka trovärdigheten har varje intervju följts av en återkoppling över vad som uppfattats från intervjutillfället (se kap 6, 6.2.3). Denna så kallade respondentvalidering säkerställer att forskarens uppfattningar är korrekta.

Undersökningens pålitlighet kan styrkas utifrån en tillgänglig redogörelse av forskningsprocessen som är gjord för att ge en rättvis bild av intervjupersonernas upplevelser. Problemformulering, urval, datainsamling, intervjuernas genomförande, etiska aspekter och analysmetod är tydligt presenterade i förhållande till valet av teori.

Målet med intervjuerna har varit att producera täta beskrivningar av intervjupersonernas sociala verklighet utifrån syftet (Bryman, 2008:354-356). Kvalitativa forskningsresultat kan som tidigare nämnts överlag inte generaliseras och överföras utanför sammanhanget där de gjorts. Det kan däremot vara en indikering på ”en bredare uppsättning av identifierbara drag”. Det kallas ”måttliga generaliseringar”. Måttliga generaliseringar är en slags begränsad generalisering men i och med att resultatet kommer att ses i relation till tidigare forskning inom området är det ändå av visst värde. Om än som bakgrund till vidare studier (se kap 9, 9.1) (Ibid:369-370).

6.8 Analysmetod

Efter att data har inhämtats har den transkriberats, kodats och ställts samman och en kvalitativ innehållsanalys har gjorts. Vid en genomgång av materialet har olika meningsbärande enheter valts ut. De utvalda enheterna har därefter kodats och möjliggjort den kategoriindelning som utgör de teman som ligger till grund för analysen. Kvinnans som medaktör vid sexuella övergrepp, skam inför sig själv och sin omgivning kodades om till ansvar och skam och är exempel på användandet av meningsbärande enheter och koder som gjort en kategorisering och tematisering av texten möjlig för analys. Data från tidigare forskning, undersökningens empiriskt insamlade material och den teoretiska utgångspunkten har sammanställts och tolkats. Eftersom syftet med undersökningen är att få fram meningen med materialet och målet är att synliggöra bakomliggande teman passar analysmetoden valt fokus (Kvale & Brinkmann, 2009:219-221).

7. Resultat

Resultatet från de 8 semistrukturerade intervjuerna presenteras tematiskt. Uppdelningen följer intervjuguidens tematisering och är baserad på kodord som har identifierats i intervjuerna vilka har lett till en kategorisering av texten. Först kommer en presentation av vad föreställningar och inställningen till sexuella övergrepp är, intervjupersonernas upplevelser av hur samhället har bemött offer respektive förövare och vad dessa attityder grundar sig i. Sedan kommer en resultatredovisning över hur kvinnorna anser att #metoo har påverkat deras syn på sexuella övergrepp. Det senare området är uppdelat efter intervjupersonernas upplevelser av vad de på både individ- och strukturell nivå anser vara #metoo:s mest centrala påverkan och vilka konkreta förändringar som bör ske. Målet med att redovisa resultatet på det här sättet är att tydligt presentera intervjupersonernas upplevelser före och efter #metoo. Till sist kommer ett kort stycke om eventuell problematik och kritik mot #metoo. Innan resultatredovisningen introduceras intervjupersonerna utifrån ålder, civilstånd och familjestatus.

7.1 Presentation av intervjupersonerna

Intervjuperson 1 är 26 år och bor tillsammans med sin sambo och ett barn. *Intervjuperson 2* är 25 år och lever i ett öppet förhållande utan barn. *Intervjuperson 3* är 26 år och bor ensam utan barn. *Intervjuperson 4* är 28 år och sambo utan barn. *Intervjuperson 5* är 61 år och särbo med två barn. *Intervjuperson 6* är 32 år och ensamstående utan barn. *Intervjuperson 7* är 36 år, sambo och har inga barn. *Intervjuperson 8* är 29 år och sambo utan barn.

7.2 Föreställningar och inställningen till sexuella övergrepp

Redovisning över hur intervjupersonerna har sett på sexuella övergrepp och deras upplevelse av hur offer och förövare bemöts.

7.2.1 Våldtäkt och avsaknad av samtycke

Intervjupersonerna anser att sexuella övergrepp övergripande är allt sexuellt beteende eller handlingar som sker utan en annan persons samtycke, oavsett förövare och offers relation till varandra. På frågan om deras första tanke när de hör begreppet sexuella övergrepp leder alla intervjuerna uteslutande fram till begreppet våldtäkt. Just den klassiska bilden av en överfallsvåldtäkt är det som först slår intervjuperson 8 men hon fortsätter och säger att *sannolikheten är ju större att det skulle hända i hemmet, av en kompis eller någon jag känner*. Att våldtäkt, oavsett förövare och offers relation till varandra, ses som det typiska sexuella övergreppet vittnar om att det finns olika typer av sexuella övergrepp och att de bedöms utifrån allvarlighetsgrad. Det råder en konsensus bland de tillfrågade förutom två att sexuella övergrepp innefattar både psykiska och fysiska övergrepp, alltså sexuella närmanden som både kroppsligt och verbalt går emot den enas vilja. Några övergrepp som nämns och som faller inom den ”lägre” allvarlighetsgraden är *sexuellt nedsättande glåpord* och *tafsande*. Intervjuperson 4 säger att det nog främst är en yngre generation, hon nämner åldern 20-50 år, som definierar övergrepp som både psykiskt och fysiskt. Hon menar att det var en annan tid innan och att det har skett en förändring. Hennes uttalande stämmer delvis överens med data som samlats in i dessa intervjuer; intervjuperson 5, som är i 60-års åldern, tänker främst på fysiska övergrepp vid sexuella övergrepp, men även intervjuperson 8 som är 29 år stämmer in i det.

När frågan ställs om det är skillnad på att utsättas för sexuella övergrepp som brott och andra typer av brott ger intervjupersonerna intrycket av att det är stor skillnad. Intervjuperson 3 menar att *det finns ju inte riktigt några brott som är så påträngande* och fortsätter med att säga att *man försöker febrilt att liksom inte ta det personligt*.

7.2.2 Offret som medaktör

Annars [brott utöver sexuella övergrepp] finns det så otroligt tydliga gränser över vad som är rätt och fel och vad som är socialt accepterat och inte är intervjuperson 8:s reaktion på frågan om den låga anmälningstendensen vid sexuella övergrepp. Det råder en samstämmighet i att även om ett sexuellt övergrepp teoretiskt sett anses vara när någon sexuell handling sker utan en annan persons samtycke är det svårare att definiera det vid en verklig händelse. Offret vet

ofta inte sin egen roll i händelseförloppet och vissa intervjupersoner vittnar utifrån personliga erfarenheter om känslor av skam, inför sig själv och sin omgivning, över att ha blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp.

Även intervjupersonerna som från början var medvetna om att de utsatts för sexuella övergrepp säger att de inte har anmält händelsen och att de efteråt har känt en skam över vad som hänt. Många gånger har det handlat om att det funnits en relation till förövaren och därmed *att en anmälan skulle sätta den här personen i knipa* och att:

Konsekvensen av att ha gjort ett sexuellt övergrepp, att bli dömd eller få ett rykte, har setts som tyngre att bära än vad det är för ett offer liksom. (Intervjuperson 8)

Det verkar utifrån intervjupersonernas beskrivningar som att det vilar ett ansvar på offret likväl som hos förövaren. Intervjuperson 1 säger att anledningen till att hon valde att inte anmäla det sexuella övergrepp hon varit utsatt för var på grund av att hon inte kände något förtroende för rättssystemet och dess krav på bevisning vid sexuella övergrepp. Hon menar att *då var skammen över att omgivningen skulle få reda på det större än att jag skulle göra rätt för mig själv*. Intervjuperson 7 beskriver liknande att *vi lever ju i en kultur där offret beskylls. Väldigt starkt. Så det finns väldigt mycket skam*.

Intervjuperson 5 säger att under hennes uppväxt på 1970- och 80-talet gjordes bedömningen vid sexuella övergrepp ofta utifrån hur offret exempelvis varit klädd, *som om hon inte bara var ett offer utan också en medaktör*. Hon säger att synen på offret som medaktör är internaliserat i både kvinnor och män.

7.2.3 Stereotypa könsbilder

I samtliga intervjuer resonerar intervjupersonerna om att det görs skillnad på kvinnlig och manlig sexualitet och det är skillnader som dessa som gör att kvinnor oftare är offer och män förövare vid sexuella övergrepp. *Kvinnokroppen är sedd som ett objekt som ska tillfredsställa män. Vi [kvinnor] har inte rätt till vår sexualitet på samma sätt som män har* beskriver intervjuperson 2. Hon menar att anledningen till detta är att:

Män har vuxit upp i ett samhälle där de har blivit införstådda med att deras drifter är okej och att de är naturliga och att de aldrig behöver dämpas. Medan det motsatta kan sägas för kvinnor. (Intervjuperson 2)

Intervjupersonerna ger uttryck för att bakgrunden till könsuppdelningen mellan offer och förövare bottnar i samhällets historiska strukturer vilka samstämmigt anses vara socialt

betingade. Intervjuperson 5 värjer sig från den stereotypiska bilden av att män inte kan styra sig och vill understryka just hur statistikens grund är historisk vilket har gett männen makt utifrån att *mannen ägde kvinnan*. Hon och intervjuperson 3 refererar till en tid innan inomäktenskapliga våldtäkter inkluderades i lagen för att betona skillnaderna mellan kvinnor och män, speciellt utifrån ett historiskt perspektiv.

När intervjufrågan ställs om var de skillnader som nämns mellan kvinnor och män syns idag svarar samtliga att det är synligt inom alla samhällets skikt. *Strukturellt. Socialt. På individnivå*, säger intervjuperson 3. Det föreligger en gemensam föreställning om skillnader redan sedan barnsben. Om inte alltid barn emellan, så genom hur föräldrahemmet var strukturerat: *min mor var hemmafru och min far jobbade*, beskriver intervjuperson 5. Redan i förskoleåldern upplevde intervjuperson 1 det som att *vi flickor användes som nån liksom stötdämpare för pojkars busighet*. Intervjuperson 4 säger att hon lärde sig vilket beteende som var önskvärt i relation till sin lillebror. Tonåren handlade mycket om att bli accepterad av killarna för det ledde i sin tur till att bli accepterad av tjejerna enligt intervjuperson 8.

7.3 #metoo:s påverkan

Redovisning över hur intervjupersonerna mottog kampanjen #metoo och hur de upplever att den har påverkat deras inställning till sexuella övergrepp.

7.3.1 Ökad medvetenhet

#metoo har ökat intervjupersonernas medvetenhet för hur sexuella övergrepp länge har internaliserats och normaliserats. Även om det för vissa tog lite längre tid än för andra att verkligen ta kampanjen till sig så identifierar sig samtliga med de historier som kvinnor överallt har delat. Det är speciellt de som annars inte är så aktiva på sociala medier som i början kände sig lite avvaktande men *efter ett tag kände jag att man måste vara solidarisk mot alla andra som vågat*, uttrycker intervjuperson 8. Att människor som annars inte offentligt delar med sig på sociala medier nu faktiskt gjorde det menar intervjuperson 2 var något av det som berörde henne mest. Hon säger att *man känner bara ett så stort systerskapligt stöd i att läsa så mycket*. Kampanjen blev en konkret bekräftelse av hur utbrett denna typ av utsatthet är och det har skapat en acceptans för att prata om det. Intervjupersonerna vittnar om ett uppvaknande.

Vissa grejor som har hänt de där kvinnorna, det har ju hänt mig också. När man hör andra får man det mer bekräftat att det är ju faktiskt inte ok och hur har man kunnat normalisera en sådan sak? (Intervjuperson 4)

Intervjuperson 5 menar att #metoo har gjort henne mycket mer observant och ökat hennes medvetenhet inte bara privat men även i hennes yrkesroll där hon möter många unga kvinnor. *Det [sexuella övergrepp] har sedan länge inte legat på agendan inom socialt arbete och nu kommer det igen med #metoo, en superkraft.* Hon upplever också att en av de mest centrala förändringarna som har skett med #metoo är att offer, utifrån hennes professionella erfarenhet, innan inte har kunnat definiera att de utsatts för ett övergrepp:

Fast att de inte har medgett eller okejat det men genom att de inte har sprungit, slagits, anmält, eller kanske inte ens en gång har kunnat definiera att det var ett övergrepp. De har bara känt ett väldigt obehag och inte velat vara med. De har inte haft hjälp av att kunna sätta en gräns för sin egen kropp. (Intervjuperson 5)

Ovanstående tror att #metoo är ett uppvaknande för offren och för omgivningen som genom att fråga på rätt sätt kan hjälpa offer där osynliggörandet av deras erfarenheter har inneburit oerhörda konsekvenser för deras fysiska och psykiska hälsa.

Att medvetenheten har ökat för både kvinnor och män nämner samtliga intervjupersoner. Dels för att det har varit svårt att undgå den mediala spridningen men intervjuperson 8 nämner specifikt att män nog faktiskt inte förstått det kvinnliga perspektivet innan. *På nåt sätt så har jag tänkt att killar har hört det lika ofta, men det har de ju inte,* säger hon. Att kvinnor börjar dela med sig till män istället för i slutna forum eller mellan sina kvinnliga vänner gör att medvetenheten för kvinnors utsatthet och problematik nog ökar även bland männen uttrycks av intervjuperson 2. Hon menar att *det är ju inte kvinnors ansvar att upplysa männen men det kan ju inte skada att synliggöra utsatthet, generellt, så mycket som möjligt?* Intervjuperson 6 hoppas att det gör att män kan ta ett större ansvar och att de inser att det råder ett klimat mellan kvinnor och män som inte är jämlikt. Förändringar i beteenden är något som intervjuperson 4 redan har bevittnat. Hennes arbetsplats anordnar vid samma tidpunkt varje år samma sorts event där många män befinner sig och hon anser att stämningen i lokalerna var annorlunda i år. Hon är säker på att det har med #metoo att göra.

Enligt intervjuperson 2 var det olika uppenbarelser för kvinnor respektive män. Män blev medvetna om att många kvinnor faktiskt utsätts för sexuella övergrepp på daglig basis. För kvinnor blev det ett bekräftande av att egna erfarenheter av sexuella övergrepp inte bör ses som något som är en naturlig del av att vara kvinna. Det allra viktigaste är att folk är observanta och visar var gränsen går, menar intervjuperson 5. Hon säger att *sådant som folk kommit undan med innan, mäns sexistiska skämt, det är ju i vardagen som det okej:as att bete sig så mot kvinnor.*

7.3.2 Minskad skam och förflyttat ansvar

På frågan vilken betydelse #metoo har haft för intervjupersonen lät ett av samtalen såhär:

Hur sorgligt det än var att se och läsa om så blev det nåt samförstånd i det och vi delade skammen i det och på nåt sätt försvann den då. Att det inte är kvinnorna som ska skämmas. Det tycker jag är den största betydelsen [...] Det är aldrig ett offers fel. (Intervjuperson 1)

Föregående skildring går som en röd tråd genom alla intervjupersonernas svar. Beskrivelser om den gemenskap som delandet och läsandet av offers erfarenheter har skapat och hur detta i sin tur har lett till att sexuella övergrepp nu känns mindre skamfyllt. Intervjuperson 1 vittnar om att *skammen förskjuts på förövaren och det händer så många andra och man vet att i samhället i stort så finns det då en sympati*. Hon berättade tidigare om den skam hon kände inför att omgivningen skulle få reda på att hon utsatts för ett sexuellt övergrepp och säger att hon känner sig mindre ensam nu. I nutid ångrar hon att hon inte anmälde övergreppet och om det skulle ske idag tror och hoppas hon att hon hade reagerat annorlunda. *Då tog jag mig inte förbi den här skammen som inte kunde se att det inte var mitt fel*. Hon hoppas även att hon hade reagerat annorlunda nu än före #metoo om någon närstående skulle bli utsatt för ett sexuellt övergrepp. Hon har tidigare haft samma förståelse för deras skam och att de inte velat anmäla som hennes närstående hade för hennes situation. Intervjuperson 8 berättar liknande att hon tänker mycket på om hon förut har tagit kompisar parti och frågat tillräckligt. Hon kommer fram till att hon antagligen inte har gjort det och menar att *förövaren har varit någon bekant och så har man låtsas som ingenting*. I intervju 4 kom det fram att det *känns liksom helt självklart att man ska anmäla ett sexuellt övergrepp idag* men hon tänkte helt annorlunda före #metoo. Det är inte alla som håller med om att de är mer benägna att i dagsläget, efter #metoo, anmäla ett sexuellt övergrepp. Alla menar dock att det åtminstone känns som att omgivningen generellt skulle vara mer stöttande för offret vid en anmälan. Intervjuperson 8 säger att hon fortfarande skulle tycka att en rättsprocess är för läskig och att hon hade dragit sig in i det längsta på grund av skammen. Samtidigt reflekterar hon över vad som kan göras för att offer skulle känna sig säkra att anmäla ett sexuellt övergrepp:

När det blir så tydligt att så många kvinnor varit med om sexuella övergrepp men att anmälningsstatistiken är väldigt låg och fällande domar nästan obefintliga är det något som måste ses över. (Intervjuperson 8)

Intervjuperson 5 arbetar inom socialt arbete och menar att det på grund av ovanstående uttalanden om skam kopplat till rättsprocessen är av ytterst vikt att en förändring även sker i sexualbrottslagstiftningen. Genom att i lagen ändra till att ett tydligare ansvar läggs på den

som faktiskt begår den sexuella akten vilket i sin tur skulle ändra kraven för bevisning skulle stora förändringar ske för hur handlingar och beteenden legitimeras:

Rättssystemet har många gånger, ja de har släppt förövaren helt enkelt. Och då har kvinnan känt sig som att hon inte har blivit trodd på och det kan vara så att mannen har gått ut där och känt men ja, jag är ju inte skyldig till någonting.
(Intervjuperson 5)

7.4 Problematik med #meoo

Som helhet uttrycker intervjupersonerna väldigt lite problematik med #metoo som kampanj och samtliga ser den som positiv. Det som nämns är att det återigen är fokus på offer och inte förövare. Det uttrycks av intervjuperson 3 som frågar sig om det inte borde handla *om de som liksom ångrar?* Hon uttrycker det som att det finns lika många förövare som offer och tycker därmed att fokus bör ligga på de som är ansvariga för sexuella övergrepp. Några andra problem som nämns är att människor kan bli oskyldigt anklagade offentligt och hämndaktioner i stil med att *den här människan tafsade mig på rumpan, nu kommer jag fan att förstöra dens liv* kan uppstå. Intervjuperson 4 menar att det alltid kommer att finnas folk som utnyttjar situationer och rörelser och att det såklart är relevant men *då ligger ju ansvaret återigen hos offren.*

8. Analys

Analysen presenteras utifrån ett före respektive efter #metoo med undersökningens tre frågeställningar i fokus. Centrala förändringsprocesser identifieras, analyseras och förstås med hjälp av symbolisk interaktionism.

8.1 Ökad medvetenhet om sexuella övergrepps normalisering

Alla intervjupersoner ger en bild av att #metoo har skapat en ökad medvetenhet över hur sexuella övergrepp länge har normaliserats och internaliserats i dem själva. Det är efter #metoo tydligare vad som är accepterade handlingar och beteenden. Enligt samtliga intervjupersoner är definitionen av sexuella övergrepp allt sexuellt beteende eller handlingar som sker utan en annan persons samtycke, oavsett offer och förövares relation till varandra. Det kan vara allt från våldtäkt till ”tafsande” eller sexuellt nedvärderande kommentarer.

Trots kvinnornas beskrivning av sexuella övergrepp visar intervjuerna att det vid faktiska övergrepp ofta har varit svårt att definiera händelsen som ett sexuellt övergrepp. Speciellt före #metoo. Enligt Ben-David och Schneider (2005) är det svårare att se en situation som exempelvis våldtäkt ju närmare relationen offer och förövare har och Hlavkas (2014) studie

visar på hur ett heteronormativt perspektiv på sex leder till normaliserandet av sexuellt våld; sex ges av män och tas emot av kvinnor vilket försvårar vilka beteenden som definieras som gränsöverskridande. Normer bottnar i vad Mead benämner som socialiseringsprocessens rollövertagande där normer, värderingar, traditioner och föreställningar internaliseras i barnet till dess att jaget har tagit sin fullständiga form (Lindblom & Stier, 2011:54-55). Jaget är människans handlande form vilken i viss mån är oförutsägbar och därmed föränderlig (Ibid:63-70). Den intervjuperson som säger att hon lärde sig vilket beteende som var önskvärt för henne i relation till sin lillebror kan förstås genom hur synen på sig själv som reflexiv karaktär läses utifrån hur andra reagerar på specifika handlingar.

Förändring skapas enligt symbolisk interaktionism vid uppkomsten av symboliskt motstånd vilket sker i möten mellan människor. Mötesplatser har möjlighet att skapa nya perspektiv och kritisk reflektion. Vid ett symboliskt motstånd tvingas människan att handla utanför det vanemässiga vilket skapar mer medvetna handlingar. När internaliserade normer och därmed självet tidigare förutbestämda förhållningssätt ifrågasätts sker en utvidgning av den generaliserande andre. Det skapar i sin tur en ny ”generaliserande andre” med nya värderingar och normer (Lindblom & Stier, 2011:68). Berättelser om sexuella övergrepp har varit ett uppvaknande för samhället i stort menar samtliga intervjupersoner. Det har med #metoo blivit tydligare vad ett sexuellt övergrepp innebär vilket synliggör och problematiserar erfarenheter som innan osynliggjorts. Den intervjuperson som beskrev att det är i vardagen som beteenden legitimeras ger en bild av den symboliska interaktionismens grundläggande tanke om samhällslivet. Det är i det dagliga och vanemässiga sättet som människor umgås som normer, värderingar och meningar produceras och reproduceras (Andersen & Kaspersen, 2003:232). Det betyder att, med stöd av symbolisk interaktionism, när majoriteten av människor förändrar sin ”generaliserande andre” då kan en ny gemensam mening skapas. Det är just oförutsägbarheten och tanken om samtal och möten konstruktiva utveckling som interaktionismen menar gör förändring möjlig (Månson, 2015:152).

8.2 Förskjutet ansvar och skam

Det går att utläsa att intervjupersonerna menar att #metoo har tydligtgjort att skammen inte ska ligga hos offret utan hos förövaren. En person tycker att den största betydelsen av #metoo just är att känslan av att den utsatta får skylla sig själv har förändrats. Skamkänslor i relation till sexuella övergrepp nämns av samtliga intervjupersoner och uppkomsten kan förstås med hjälp av vad Cooley benämner som speglingsprocessen. Cooley menar att skam är en sorts självkänsla som utvecklas från den självbild som skapas genom den sociala

speglingsprocessen. Föreställningen om hur individen bedöms av andra delas i speglingsprocessen av individen själv (Cooley, 1922:184-185).

Intervjupersonernas beskrivningar om skam inför sig själv och omgivningen kan förstås med Whatley:s studie (2005) vars resultat visar att våldtäktsoffer tillskrivs olika ansvar beroende av hur utmanande hen varit klädd. Genom speglingsprocessen ger offret därmed sig själv ansvar för situation vilket är en vanlig så kallad värdighetsstrategi för att osynliggöra förövarens intrång och därmed definitionen av sig själv som ett offer. Användandet av värdighetsstrategier baseras på att människan gör tidigare erfarenheter till sociala objekt som använts i nuet (Trost & Levin, 2010:218). Skammen och enligt intervjupersonernas egna utsagor tillsammans med kriminalstatistiken historiskt sett låga anmälningsstatik av sexuella övergrepp går enligt symbolisk interaktionism att förstå som en internalisering av omgivningens symboler och en återspeglning av vad Mead kallar yttre sociala institutioner (Lindblom & Stier, 2011:55). Bergenheim (2010) problematiserar hur 60-talets nya sexologi gjorde att sexualbrottens kategorisering blev beroende av kvinnans beteende vilket rent rättsligt försvårade teknisk bevisning vid avsaknad av våld. Det är ett exempel på hur individen lär sig att överta kollektivets reaktion; ”den generaliserande andre” (Andersen & Kaspersen, 2003:155-156). När ett visst beteende, såsom att anmäla eller prata om sexuella övergrepp, framkallar ett ifrågasättande och socialt förakt av offret på grund av att det bryter mot tabuns regler lär sig offret vilket beteende som är accepterat vid framtida liknande situationer. I enlighet med Whatley:s studie är män mer benägna att lägga ansvar på offret än kvinnor vilket kan skapa en förståelse för hur intervjupersonen som beskrev vikten av att i tonåren blir accepterad av killarna återigen reproducerar förskjutningen och normalisering av ansvar från förövare till offer.

8.3 Gemenskap

Att intervjupersonerna känner en gemenskap i att dela och läsa om andras erfarenheter av sexuella övergrepp är centralt för hur #metoo har påverkat intervjupersonerna. Förutom att påta sig ansvaret för ett sexuellt övergrepp används tystnad ofta som en strategi för att skapa mening (Trost & Levin, 2010:220). Lynd menar att kommunikation är nyckeln till samhörighet och det är delandet av skammen som intervjupersonerna beskriver som en central förändring med #metoo. Genom att uttala och dela skammen kan samhällen och relationer enligt Lynd sammanföras (Scheff, 2000:98). Enligt Leira finns så kallade tabun inte bara emot specifika handlingar utan även om att ens tala om vissa handlingar. Det gör att när en människa talar om sexuella övergrepp skapas ett socialt förakt vilket skapar en skam

gentemot att ha brutit ett förbud (Trost & Levin, 2010:216). Karlssons (2009) avhandling visar hur viktigt det är med ett offentligt uttalande mot sexuella övergrepp och hur det genom att det anses legitimt att tala om det möjliggör att offer för sexuella övergrepp berättar om sina erfarenheter.

Cooley menar att agerandet mellan människor är flytande och beroende av tid och rum (Cooley, 1922:184-185). Det innebär att när ett skifte sker i hur omgivningen ser på offer för sexuella övergrepp då kommer känslor av skam inte längre att omge eller internaliseras av offret. En intervjuperson tycker att det känns som att det finns mer sympati i samhället idag och att hon nu känner sig mindre ensam i sin utsatthet. Det sociala föraktet som tidigare fanns och skapade skamkänslor genom att ha brutit mot ett förbud tycks ha förändrats. Som redan nämnt är det enligt symbolisk interaktionism genom samtal och möte människor emellan som universell gemenskap och konstruktiv förändring är möjlig (Månsson, 2015:152).

8.4 Vikten av fortsatta förändringar

En intervjuperson menar att det är av ytterst vikt att sexualbrottslagstiftningen förändras för att visa vilka handlingar och beteenden som inte är legitima. I regeringens proposition till riksdagen som överlämnades i mars i år föreslås en lagändring som bygger på frivillighet. I NCK:s antologi (2010) sätter Bergenheim ett högt hopp till en sådan förändring. En av intervjupersonerna sammanfattar problematiken med rådande sexualbrottslagstiftning såhär:

När det blir så tydligt att så många kvinnor varit med om sexuella övergrepp men att anmälningsstatistiken är väldigt låg och fällande domar nästan obefintliga är det något som måste ses över. (Intervjuperson 8)

Regeringens förslag om investeringar av #metoo inom bland annat rättsväsendet tyder på att ovanstående intervjupersons beskrivning av det samhälleliga problem som kvinnor står inför vid utsatthet för sexuella övergrepp nu tas på allvar. Undersökningens utgångspunkt är som nämnt att rätten och sociala normer påverkar varandra parallellt och ovanstående är ett exempel på det.

9. Slutdiskussion

Undersökningens syfte har varit att utifrån teorin om symbolisk interaktionism, spegeljaget och skam förstå hur kampanjen #metoo har påverkat kvinnorna och deras inställning till sexuella övergrepp utifrån tre frågeställningar:

1. Hur har #metoo förändrat kvinnors uppfattning av sexuella övergrepp?
2. Vilka specifika attityd- och normförändringar kring sexuella övergrepp kan identifieras?
3. På vilket sätt finns det eventuellt ett före och efter #metoo?

Undersökningen har gjorts med hjälp av den kvalitativa metodstrategin genom semistrukturerade intervjuer med 8 kvinnor. Det har resulterat i en kartläggning av kvinnornas egna erfarenheter, beskrivningar och attityder gentemot sexuella övergrepp före och efter #metoo.

Undersökningens intervjupersoner utgör en relativt homogen grupp och resultaten av intervjuerna visar att de, inte helt överraskande, är väl överens i många frågor. Resultaten i sig är inte heller avvikande och stämmer också överens med tidigare forskning. Det som verkligen är slående är hur offrets ansvar i utsatthet för sexuella övergrepp ligger så djupt rotat i kvinnor att den positiva förändring som har skett med #metoo nästan verkar överväldigande. I samtal med intervjupersonerna märktes förtvivlan och sorg över insikten om ansvaret och skammens internalisering i kvinnor. Uppvaknandet och känslan av att inte vara ensam i sin utsatthet som kvinna tycks ha skapat en enorm styrka för undersökningens intervjupersoner. Det är i möten som möjliggjorts genom #metoo som teorin symbolisk interaktionism menar att universell gemenskap och den konstruktiva utveckling det medför gör en ljusare framtid möjlig. I detta fall för kvinnor och offer för sexuella övergrepp.

Brå:s trygghetsundersökning och kriminalstatistik visar både en ökning i utsatthet och anmälningar av sexualbrott jämfört med tidigare år. Att fler sexualbrott registreras, i undersökningar och faktiska anmälningar, behöver inte nödvändigtvis ha att göra med att fler övergrepp begås. Utifrån intervjupersonernas beskrivningar kan det vara ett resultat av ökad medvetenhet om vad ett sexuellt övergrepp faktiskt är, och av att det har skett en förskjutning av ansvar från offer till förövare. Internaliserade normer och föreställningar om skam tycks ha förändrats. Tidigare studier belyser vikten av offentliga samtal och att samtal om utsatthet för sexuella övergrepp legitimeras för att bryta tidigare tabun. #metoo är en kampanj som legitimerar sådana samtal.

Förslaget om en ny sexualbrottslagstiftning som bygger på frivillighet tydliggör ytterligare de attityd – och normförändringar som identifieras angående sexuella övergrepp. Sociala normer och rätten påverkar varandra parallellt. En lagstiftning som tydligare gör förövaren ansvarig för sina handlingar är ett rättsligt uttryck som samverkar med de norm- och attitydförändringar som intervjupersonerna beskriver som en del av #metoo:s centrala

påverkan. Det kan relateras till hur förändringen av sexualbrottslagstiftningen år 2005 och 2013 enligt Brå tros ha resulterat i en ökning av anmälda sexualbrott.

Intervjupersonernas syn på sexuella övergrepp samstämmer med den breda definitionen som användes i rapporten ”Slagen dam” (2001). Kritiken mot rapporten har länge varit att resultatet var överdrivet och förminskade det ”riktiga” våldet. Den kritiken överensstämmer alltså inte med intervjupersonernas attityder. Kanske var resultatet från ”Slagen dam” inte överdrivet. Kanske var det en studie som gavs ut i en tid där det på grund av den skam och det ansvar som lades på kvinnliga offer för sexuella övergrepp och svårigheten för många kvinnor att identifiera ett övergrepp, alltför länge osynliggjort problematikens omfattning? Att så många kvinnor har delat och fortfarande delar och speglar sina erfarenheter av sexuella övergrepp genom #metoo vittnar om att rapportens resultat om att nära hälften av undersökningens 7 000 kvinnor hade utsatts för sexuellt våld och sexuella trakasserier inte längre låter otänkbara. Problematiken är nu svår att marginalisera och inte ta på allvar på det sätt som Lundgren ansåg ha gjorts med innehållet i Slagen dam. Satsningarna i vårändringsbudgeten visar att så inte längre är fallet.

Det står i alla fall helt klart att #metoo har påverkat den här undersökningens 8 intervjupersoner och deras inställning till sexuella övergrepp. #metoo har fått kvinnorna att ifrågasätta tidigare bestämda förhållningssätt som enligt symbolisk interaktionism är hur förändring skapas. Intervjupersonernas beskrivningar om ökad medvetenhet, förskjutet ansvar och den gemenskap som delandet av skamkänslor har skapat visar på att det faktiskt finns ett före och efter #meoo.

9.1 Förslag till vidare studier

#metoo är en relativt ny kampanj och vidare studier om dess långsiktiga påverkan på samhällets normer och människors attityder är av relevans. Att regeringen föreslår att över hundra miljoner kronor ska tillföras förebyggande och kompetenshöjande arbete med koppling till mäns våld mot kvinnor efter #metoo visar på att kampanjens dialog och synliggörande av internaliserade och normativa beteenden nu börjar omsättas i praktiska politiska mål. Ett förslag för att förstå kampanjens påverkan på lång sikt och om effekterna håller i sig är att göra en fortsatt longitudinell studie. Genom att följa upp urvalets inställning till sexuella övergrepp över tid är det möjligt att få reda på vad #metoo och omsättningen av målen i praktiken får för betydelse för kvinnorna på både samhälls- och individnivå och om ambitioner som nu sätts i rörelse kvarstår.

Litteraturlista

Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1:3 Uppl. Stockholm: Liber

Andersen, H. & Kaspersen, L. (2003). *Klassisk och modern samhällsteori*. 2:1 Uppl. Lund: Studentlitteratur

Baier, M. & Rejmer, A. (2005). *Samvariation mellan normer och regler i samhället*. Undervisningsmaterial baserat på forskning, Sociology of Law, Lund University.

Ben-David, S. & Schneider, O. (2005). *Rape Perception, Gender Role Attitudes, and Victim-Perpetrator Acquaintance*. Sex roles: A journal of Research. Vol: 53, Issue 5-6. Israel: Bar-Ilan University.

Bergenheim, Å. (2010). Gränsen för det otillåtna: Om synen på våldtäkt i Sverige 1950-2010. *Antologi – Sju perspektiv på våldtäkt* (s. 10-30). Uppsala: Kph Trycksaksbolaget AB

Brottsförebyggande rådet. Enheten för Rättsstatistik. (2017). *Kriminalstatistik 2016 – Anmälda brott. Slutlig statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Hämtad 10 mars, 2018 från

https://www.bra.se/download/18.10aae67f160e3eba62938177/1522141587204/Sammanfattning_anmalda_2017.pdf

Brottsförebyggande rådet. (2018). *Nationella trygghetsundersökningen 2017 – om utsatthet, otrygghet och förtroende* (Rapport 2018:1). Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:5 Uppl. Stockholm: Liber

Columbia Broadcasting System. (2017). *More than 12M "Me Too" Facebook posts, comments, reactions in 24 hours*. Hämtad 1 januari, 2017 från

<https://www.cbsnews.com/news/metoo-more-than-12-million-facebook-posts-comments-reactions-24-hours/>

Cooley H, Charles. (1922). *Human Nature and the Social Order*. New York: Charles Scribner's Sons

de los Reyes, Diana & Irene. (2003). *Maktens (o)lika förklädnader: kön klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas

Hlavka, H. (2014). *Normalizing sexual violence; Young Women Account for Harassment and Abuse*. USA; Marquette University. Vol: 28, Issue 3

Karlsson, N. (2009). *Avslöjandets tid. Kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp*. Doktorsavhandling., Göteborgs universitet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:8 Uppl. Lund: Studentlitteratur

Lungren, E. & Heimer, G. & Westerstrand, J. & Kallioski, A-M. (2001). *Slagen Dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Umeå: Åströms tryckeri

Lindblom, J. & Stier, J. (2011). *Det socialpsykologiska perspektivet*. 1:1 Uppl. Lund: Studentlitteratur

Mead H, George. (1934). *Mind, self and society*. Chicago: University of Chicago

Månson, P. (2015). *Moderna samhällsteorier*. 9:1 Uppl. Lund: Studentlitteratur

Nationellt centrum för kvinnofrid. (u.å). *Sexualbrottslagstiftningen*. Hämtad 15 januari, 2018 från <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/sexuellt-vald/sexualbrottslagstiftningen/>

Prop. 2017/18:177. *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*. Hämtad 22 mars, 2018 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/en-ny-sexualbrottslagstiftning-byggd-pa_H503177

Regeringskansliet. (2017). *#meToo-uppropen på Rosenbad för att tala med regeringen*. Hämtad 2 februari, 2018 från <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/12/metoo-uppropen-pa-rosenbad-for-att-tala-med-regeringen/>

Regeringskansliet. (2018). *Metoo ger avtryck i vårbudgeten*. Hämtad 6 april, 2018 från <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/04/metoo-ger-avtryck-i-varbudgeten/>

Retriever. (2017). *Enormt genomslag för #metoo i media*. Hämtad 1 januari, 2017 från <https://www.retriever.se/metoo/>

Scheff, T. (2000). *Shame and the Social Bond: A Sociological Theory**. Santa Barbara: University of California. Vol 18, Issue 1.

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad 15 januari, 2018 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700

SFS 2018:218. *Svensk författningssamling*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad 10 maj, 2018 från <https://www.svenskforfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2018-04/SFS2018-218.pdf>

Trost, J. & Levin, I. (2010). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. 4:1 Uppl. Lund: Studentlitteratur

Whatley A, Mark. (2005). *The Effect of Participant Sex, Victim Dress, and Traditional Attitudes on Casual Judgements for Marital Rape Victims*. *Journal of Family Violence* Vol:20 Issue:3

Intervjuguide

Bakgrund

Ålder

Civilstånd

Födelseort

Sysselsättning

Föreställningar om sexuella övergrepp

Kan du berätta om dina spontana tankar när jag säger; sexuella övergrepp?

Hur skulle du själv definiera begreppet sexuella övergrepp?

Anser du att det finns olika typer av sexuella övergrepp? Ge exempel.

Hur tror du att anmälningstendensen för sexuella övergrepp ser ut?

Vidareutveckla gärna.

Upplever du att sexualbrott skiljer sig från andra typer av brott? Ge exempel.

Offer och förövare vid sexuella övergrepp

Vad anser du vara den typiska bilden av offer respektive förövare vid sexuella övergrepp?

Upplever du en skillnad mellan kvinnor och män? Ge exempel. Gärna egna upplevelser och vad du upplevde då.

#metoo:s påverkan

Kan du berätta om din spontana reaktion på kampanjen #metoo?

Har reaktionen förändrats eller utvecklats? Ge exempel.

Kan du ge exempel på några direkta effekter som kampanjen har haft för dig?

Kan du ge exempel på några effekter som kampanjen har haft för samhället?

Vad anser du vara #metoo:s mest centrala påverkan?

Kan du berätta om, och i så fall hur, kampanjen har förändrat din syn på sexuell utsatthet och sexuella övergrepp?

Problematik med #metoo

Anser du att det finns det någon problematik med #metoo?

Finns det någon kritik du skulle vilja framföra?